

” Чистякова І., Латишев В. Сутнісні характеристики позашкільної діяльності: американський контекст. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 5. С. 93-99. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i5-014>.

Chystiakova I., Latyshev V. Sutnisni kharakterystyky pozashkilnoi diialnosti: amerykanskyi kontekst [Essential characteristics of extracurricular activities: American context]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka - Education. Innovation. Practice*, 2025. Vol. 13, No 5. S. 93-99. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i5-014>.

УДК 378

DOI: 10.31110/2616-650X-vol13i5-014

Ірина ЧИСТЯКОВА

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8645-510X>
pedagogyniversitet2017@gmail.com

Володимир ЛАТИШЕВ

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-3302-7958>
mtz@sspu.edu.ua

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Анотація. У статті проаналізовано сутнісні характеристики позашкільної діяльності в американському контексті. Наголошено на відсутності загальноприйнятого визначення поняття «позашкільна діяльність». У результаті аналізу наукової літератури визначено, що значення терміна «позанавчальний/позашкільний» зазвичай трактується як інтуїтивно зрозуміле та/або пояснювалося за допомогою описових характеристик, як у вигляді конкретних видів діяльності, так і через їхні риси. Подано узагальнюючі таблиці зарубіжних наукових розвідок з описовими характеристиками позашкільної діяльності та визначення/опис позашкільної діяльності в мережі інтернет, які вказують на значну варіативність як у природі, так і в обсязі позашкільної діяльності, а також, що позашкільна діяльність відбувається поза класом або звичайною навчальною програмою, є як академічною, так і неакадемічною, є добровільною або факультативною. Запропоновано робоче визначення поняття «позашкільна діяльність» як академічна або неакадемічна діяльність, яка проводиться поза межами школи або під егідою школи, але відбувається поза звичайним часом навчальних занять і не є частиною навчальної програми, не передбачає оцінювання та є добровільною з боку здобувача освіти. Подано класифікацію якісних позашкільних програм у США, за якою усі позашкільні програми поділяються на три основні групи, незалежно від того, чи спрямована програма на академічне покращення, чи на безпеку/розвиток молоді: академічні, розважальні та культурні. На основі аналізу, синтезу й узагальнення існуючих даних щодо позашкільної діяльності та позашкільних програм у США, виокремимо три виміри у структурі позашкільних програм у США, а саме: 1) інфраструктура – ресурси програми, практика управління персоналом та адміністрування програми; 2) партнерство – співпраця зі школою, сім'ями та громадами; 3) програма/практика – якісні компоненти, стратегії та заходи програми.

Ключові слова: позашкільна освіта; позашкільна діяльність; сутнісні характеристики; позашкільні програми; класифікація позашкільних програм; елементи позашкільної діяльності; США.

Iryna CHYSTIAKOVA

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko
<https://orcid.org/0000-0001-8645-510X>
pedagogyniversitet2017@gmail.com

Volodymyr LATYSHEV

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko
<https://orcid.org/0000-0003-3302-7958>
mtz@sspu.edu.ua

ESSENTIAL CHARACTERISTICS OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES: AMERICAN CONTEXT

Abstract. The article analyzes the essential characteristics of extracurricular activity in the American context. It highlights the absence of a universally accepted definition of the term “extracurricular activity.” Based on the analysis of scholarly literature, it was found that the meaning of the term “extracurricular” is generally treated as intuitively understood and/or explained through descriptive features, either in terms of specific types of activities or their inherent characteristics. The article presents summary tables from foreign academic studies that provide descriptive characteristics of extracurricular activities, as well as definitions/descriptions from online sources. These sources indicate a considerable variability in both the nature and scope of extracurricular activities, and suggest that such activities take place outside the classroom or regular curriculum, may be either academic or non-academic, and are voluntary or optional in nature. A working definition of “extracurricular activity” is proposed as follows: academic or non-academic activities that take place outside of school or under the auspices of the school, but occur outside of regular class time, are not part of the formal curriculum, do not involve grading or academic credit, and are voluntary for the student. The article also provides a classification of high-quality extracurricular programs in the U.S., which groups all extracurricular programs into three main categories, regardless of whether the program is aimed at academic improvement or youth development/safety: academic, recreational, and cultural. Based on the analysis, synthesis, and generalization of existing data on extracurricular activities and programs in the U.S., three key dimensions within the structure of extracurricular programs are identified: 1) infrastructure – program resources, personnel management practices, and program administration; 2) partnership – collaboration with schools, families, and communities; 3) Program/Practice – quality components, strategies, and activities of the program.

Key words: after-school education; extracurricular activity; essential characteristics; extracurricular programs; classification of extracurricular programs; elements of extracurricular activity; USA.

Постановка проблеми. Участь учнівської молоді в позанавчальній та позашкільній діяльності визначається як важливий аспект освітнього досвіду. Існуючі факти свідчать про те, що участь школярів у позашкільній діяльності є показником набутих компетентностей, які мають значення для розвитку успішної майбутньої кар'єри. Участь у позашкільній діяльності також є значущою не лише для професійного успіху, але й для ефективного соціального досвіду. Зокрема, К. Клотфельдер [7] досліджував характеристики випускників, які є донорами, і з'ясував, що рівень їхніх внесків був пов'язаний з участю в позанавчальній діяльності під час навчання в коледжі. Відтак, доцільним і актуальним є вивчення системи позашкільної освіти як в Україні, так і в зарубіжних країнах, зокрема в США, де накопичено значний позитивний досвід діяльності різноманітних позашкільних програм.

Аналіз актуальних досліджень. У результаті аналізу наявних наукових досліджень можемо стверджувати, що позашкільні програми можуть успішно вирішувати низку проблем щодо розвитку особистості дитини. Команда дослідників [4], провівши модифікований метааналіз оцінок позашкільних програм, дійшла висновку, що «позашкільні програми пов'язані зі збільшенням позитивних соціальних результатів, зменшенням ризикованої поведінки та більш позитивним ставленням до школи та навчання» [4, с. 16].

Результати досліджень вказують на позитивний вплив цих програм на розвиток молоді та зменшення негативної поведінки [27]. Так, значна кількість науковців дійшла висновку, що участь у позашкільних програмах пов'язана з таким:

- а) кращими фаховими та міжособистісними навичками [4; 11; 20; 27];
- б) покращенням відвідуваності школи [4; 11; 20; 27];
- в) покращенням поведінки в школі [20];
- г) зниженням рівня відсіву [11; 23];
- д) кращі оцінки/успіхи [4; 11; 20; 23; 27];
- е) зниження рівня залишення учнів на другий рік навчання [20; 23];
- є) більш позитивне ставлення до школи [4; 11; 20];
- ж) покращення якості домашніх завдань [11; 20; 23];
- з) зниження рівня злочинності [23];
- и) кращі стосунки з однолітками [4];
- і) зниження рівня вживання психоактивних речовин та насильства [4].

На жаль, огляд наявної літератури виявляє потенційно важливий пробіл у дослідженнях позашкільної діяльності: зокрема, спостерігається очевидна відсутність загальноприйнятого визначення та основних складових.

Мета статті – проаналізувати сутнісні характеристики позашкільної діяльності в американському контексті.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано низку теоретичних методів, спрямованих на отримання об'єктивних даних та висновків щодо специфіки предмета дослідження, як-от: термінологічний аналіз для уточнення тезаурусу дослідження; структурно-логічний аналіз для визначення сутності і структури поняття «позашкільна діяльність».

Виклад основного матеріалу. Насамперед, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що досліджуване поняття часто сприймається як таке, що не потребує додаткових роз'яснень. Наприклад, Р. Рубін, В. Боммер і Т. Болдвін (2002) зазначають: «Існує інтуїтивне уявлення про те, що позашкільна діяльність – це простір, де здобувачі вищої освіти прагнуть застосовувати, а можливо, вдосконалювати та розвивати свої міжособистісні навички» [26, с. 443].

Крім того, коли описується позашкільна діяльність, то часто це робиться у формі прикладів. Наприклад, Л. Барнетт [2] зазначає, що «...школи заохочують учнів брати участь у різноманітних позашкільних активностях, як-от спорт, професійні клуби, учнівське самоврядування, шкільні газети й щорічники, а також групи за інтересами» [2, с. 316]. Схоже потрактовували позашкільну діяльність і Ф. Кесер, Х. Ейкер, А. Ілдірім [15]. Вони описують позашкільну діяльність як «частину неформального навчального плану, яка охоплює відвідування різних установ і місць, шкільні обміни, волонтерську роботу, учнівські організації, клуби за інтересами та проєкти поза межами школи. Вони можуть відбуватися після або під час навчальної програми як у стінах школи, так і поза ними [15]. До того ж, низка дослідників описують позашкільну діяльність за допомогою синонімів, таких як «неакадемічні прагнення» [6, с. 76] або «позакласний досвід» [21, с. 278].

У нашому дослідженні ми наголошуємо на тому, що відсутність загальноприйнятого визначення гальмує розуміння ролі, яку позашкільні активності відіграють у рівнянні «освіта–кар'єра», оскільки не забезпечує належних орієнтирів щодо того, як ці активності мають бути класифіковані. А без можливості систематично класифікувати позашкільну діяльність дедалі складніше провадити наукові дослідження, здійснювати критичний аналіз та знаходити творчі вирішення проблем.

Переконані, що корисною відправною точкою для кращого розуміння позашкільної діяльності є вивчення значення кореневого терміна «curricular» (навчальний). У The Free Dictionary зазначено, що термін *curricular* є прикметниковою формою іменника *curriculum* (навчальний план), який означає: (1) усі курси навчання, що пропонуються освітнім закладом, та (2) групу споріднених курсів, часто в межах певної спеціалізації. (<http://www.thefreedictionary.com/curricular>).

Curricular у свою чергу визначається цим джерелом як: «той, що стосується академічного курсу навчання». Ці базові визначення були визнані відносно узгодженими і в інших словниках.

Якщо далі розглянути значення префікса «extra» (поза, за межами), можна побачити, що він визначається як щось: «Більше або за межами звичайного, нормального, очікуваного чи необхідного» (<http://www.thefreedictionary.com/extra>). Таким чином, *extracurricular* (позанавчальний) визначається як «той, що знаходиться за межами основного навчального плану школи чи коледжу» (<http://www.thefreedictionary.com/extracurricular>).

На наш погляд, означене визначення дає лише базове розуміння терміна «позанавчальний». А відтак, можна наголошувати на його загальності, оскільки дозволяє вважати практично будь-що, що знаходиться поза межами навчального плану, позанавчальною діяльністю. У цьому сенсі не дивно, що деякі дослідження розглядали такі дії, як «читання книги» або навіть «шлюб», як позанавчальні активності.

У результаті аналізу наукової літератури можемо зробити висновок, що значення терміна «позанавчальний/позашкільний» зазвичай трактується як інтуїтивно зрозуміле та/або пояснювалося за допомогою описових характеристик, як у вигляді конкретних видів діяльності, так і через їхні риси. Наприклад, Л. Барнетт (2007) описує позашкільну діяльність через перелік активностей: «...спорт, професійно орієнтовані клуби, учнівське самоврядування, шкільні газети та щорічники, а також групи за інтересами» [2, с. 316]. Подібно до цього, В. МакГаха та Дж. Фіцпатрік [19] визначають позашкільну діяльність як «участь у шкільних і громадських активностях» [19, с. 24]. Дж. Е. Фредрікс і Дж. С. Еклз [10] також описують позашкільну діяльність через приклади: «І науковці, і захисники молодіжної політики стверджують, що участь у якісній позашкільній діяльності, такої як спорт і шкільні клуби, є продуктивним способом проведення дозвілля підлітків...» [10, с. 698].

Нижче наведемо узагальнюючу таблицю зарубіжних наукових розвідок з описовими характеристиками позашкільної діяльності (Табл. 1).

Таблиця 1

Описові характеристики позашкільної діяльності в зарубіжних наукових розвідках

<i>Автори</i>	<i>Описові характеристики</i>
Н. Ахадіат, Дж. С. Кеннет (Ahadiat, Kenneth, 1994) [1]	Хобі, участь у спорті, сімейний стан, участь у заходах, організованих компанією.
Л. Бернет (Barnett, 2007) [2]	Танці та черлідінг.
Б. К. Браун, М. Е. Кемпін (Brown, Campion, 1994) [3]	Професійне товариство, виборна посада, капітан у команді з видового спорту, рекреаційний спорт, громадська діяльність, коледжні клуби, соціальна братство.
М. Е. Кемпін (Campion, 1978) [5]	Участь/лідерство у коледжних клубах або комітетах або інших професійних організаціях, окрім братств чи сестринств.
Й. М. Чіа (Chia, 2005) [6]	Лідерські посади, такі як голова студентського товариства чи асоціації.
К. Т. Клотфелдер (Clotfelder, 2001) [7]	Окрім таких видів діяльності, як публікації, урядова діяльність та черлідінг, також включає радника-резидента, ROTC та волонтерство.
М. С. Коул, Р. С. Рабін, Х. С. Філд, В. Ф. Гайлс (Cole, Rubin, Feild, & Giles, 2007) [8]	Участь у професійних товариствах, участь у коледжних клубах, обіймання виборних посад, участь у соціальних братствах чи сестринствах, волонтерство в громадських заходах.
Б. Е. Керр, Н. Колангело (Kerr, Colangelo, 1988) [14]	Участь у музично-інструментальних та вокальних об'єднаннях, студентському самоврядуванні, публікаціях, дебатах, клубах факультету, драмі/театри, релігійних організаціях, етнічних організаціях, внутрішньоклубному спорті, видовому спорті, політичних організаціях, радіо/ТБ, братства/сестринства, спеціальні інтереси, служби організацій.
Е. Дж. Кінікі, К. Е. Локвуд (Kinicki & Lockwood, 1985) [16]	Кількість членств у соціальних братствах чи сестринствах, обсяг волонтерського досвіду, частота участі в коледжних спортивних заходах, кількість членств в організаціях (за винятком соціальних братств чи сестринств), кількість посад у організаціях, оцінка рівня залучення чи досягнень учасників у цих заходах.
Дж. Л. Махоні, Б. д. Кейрнс, Т. В. Фармер (Mahoney, Cairns, & Farmer, 2003) [17]	Позанавчальні заходи, організовані школою.
Х. В. Марш, С. Клейтмен (Marsh and Kleitman, 2002) [18]	Спортивні види, такі як бейсбол, футбол, баскетбол, плавання, інші командні види спорту, індивідуальні види спорту, черлідінг, танцювальні та виконавчі мистецтва, наукові виставки, академічні клуби, студентські газети/річніки, студентська рада, служби клубів, професійно-освітні клуби.

Продовження табл. 1

<i>Автори</i>	<i>Описові характеристики</i>
В. МакГаха, Дж. Фіцпатрік (McGaha & Fitzpatrick, 2010) [19]	Читання газет/журналів, читання книг, використання комп'ютера вдома, використання Інтернету для інформації, перегляд новин по ТБ, заняття фізичною культурою; відвідування бібліотеки, відвідування вистав/концертів, участь у релігійних організаціях, участь у спортивних заходах; волонтерство в молодіжному центрі, участь у політичній кампанії.
А. А. Пакеро (Paguero, 2011) [24]	Визначає дві форми позашкільної діяльності: академічні (наприклад, оркестр, хор, театральні вистави, студентське самоврядування, наукові товариства) та міжшкільні спортивні заходи (наприклад, футбол, баскетбол, спортивні команди).
М. Е. Реймонд, Л. Карлсон, К. Д. Хопкінс (Raymond, Carlson and Hopkins, 2006) [25]	Клуби та організації разом з обійнятими посадами.
Р. С. Рабін, В. Х. Боммер, Т. Т. Болдвін (Rubin, Bommer, & Baldwin (2002) [26]	Членство в клубі, організації, братстві, сестринстві або спортивній команді.

Дані з Таблиці 1 вказують на значну варіативність як у природі, так і в обсязі позашкільної діяльності.

До того ж, нами було проведено пошук в інтернеті за ключовими словами «позашкільна діяльність» та «визначення». Пошук здійснювався англійською мовою. Узагальнені результати подано в Таблиці 2.

Таблиця 2

Визначення/опис позашкільної діяльності в мережі інтернет

<i>Джерело</i>	<i>Визначення/опис</i>
Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Extracurricular	Позашкільна діяльність – це діяльність, яку виконують здобувачі освіти, що виходить за межі звичайної навчальної програми школи чи університету. Зазвичай така діяльність є добровільною, а не обов'язковою, неоплачуваною, соціальною, філантропічною, а не навчальною, і включає інших здобувачів освіти того самого віку. Здобувачі освіти часто організують і керують такою діяльністю під наглядом викладачів, хоча поширеними є і студентські ініціативи, зокрема незалежні газети.
Rodel Foundation of Arizona http://www.rodelfoundationaz.org/macro/taxcredit.aspx	Позашкільна діяльність означає будь-яку факультативну, неоцінювану освітню або рекреаційну діяльність, що доповнює освітню програму школи. Такі діяльності, як репетиторство, спорт, візуальні та сценічні мистецтва, спеціальні програми, екскурсії, виховання характеру, клуби або позашкільна освіта, можуть фінансуватися за рахунок податкових кредитів.
Chico Unified School District https://www.chicousd.org/index.html	Позашкільна діяльність не є частиною регулярної навчальної програми, не оцінюється, не надає кредитів і не проводиться під час навчальних занять.
Mary Elizabeth What are Extracurricular Activities? http://www.wisegeek.com/what-areextracurricular-activities.htm	Позашкільна діяльність – це можливості для участі в розширеннях академічної діяльності та/або неакадемічних діяльностях під егідою школи. У спеціальних випадках, наприклад, коли є обмеження бюджету або розкладу, позанавчальні діяльності можуть надати досвід, який зазвичай пропонується в рамках навчального дня
American Heritage Dictionary https://ahdictionary.com/word/search.html?q=extracurricular	Перебування поза звичайною навчальною програмою школи чи коледжу: спорт і драма – це найпопулярніші позанавчальні діяльності в школі.

Аналіз Таблиці 2 уможливорює зробити такі висновки:

- Позашкільна діяльність відбуваються поза класом або звичайною навчальною програмою,
- Позашкільна діяльність є як академічною, так і неакадемічною,
- Позашкільна діяльність є добровільною або факультативною.

На основі зазначеного вище можемо запропонувати робоче визначення поняття «позашкільна діяльність» і потрактувати його як академічну або неакадемічну діяльність, яка проводиться поза межами школи або під егідою школи, але відбувається поза звичайним часом навчальних занять і не є частиною навчальної програми, не передбачає оцінювання та є добровільною з боку здобувача освіти.

У контексті даного дослідження доцільним, на наш погляд, буде звернення до наукових досягнень Р. Холлістера [13], який стверджує, що існує два основні підходи до програм позашкільної діяльності. Перший підхід, який він називає «час, присвячений завданням», відображає використання позашкільних програм для продовження шкільного дня та зосередження на розвитку навичок для

покращення успішності в навчанні. Другий підхід, який він описує, «сам вдома», зосереджується на посиленні нагляду за учнівською молоддю після школи та забезпеченні безпечного місця, де учнівська молодь відчуває себе частиною свого життя, може розвиватися та мати позитивні стосунки з дорослими. Цей підхід охоплює широкий спектр програм.

Логіка дослідження вимагає розгляду питання класифікації позашкільних програм у США. Практики впровадження якісних позашкільних програм, за даними О. Фашоли [9], поділяються на три основні групи, незалежно від того, чи спрямована програма на академічне покращення, чи на безпеку/розвиток молоді. Вони включають [9]:

1. Академічні:

- заходи є або збагачувальними, або пов'язані зі шкільною програмою;
- потребують кваліфікованих інструкторів, які несуть відповідальність за результати учнів;
- можуть наймати штатних учителів для забезпечення узгодженості та безперервності (але необхідно підтримувати розрив між звичайним днем та післяшкільною роботою, і їх може бути важко утримати через перевантаження);
- для узгодження зі шкільною програмою без штатних учителів можуть надавати «допомогу з домашніми завданнями та заходи, що сприяють розвитку базових навичок» (с. 50)

2. Розважальні:

- заходи проводяться після академічних занять;
- можуть включати командні види спорту, гуртки мистецтва та науки

3. Культурні:

- заходи включають «можливості розвитку важливих навичок, яких не викладають у класі» (с. 50), такі як хобі (шиття, катання на ковзанах), життєві навички (вирішення конфліктів, повага) та інші аспекти розвитку людини.

Г. Ноам, Г. Б'янкароса та Н. Дехаузе [22] стверджують, що позашкільна діяльність також відображає різні типи навчання, і що найефективніші програми поєднують ці три аспекти:

1. Розширене навчання з діяльності, що узгоджена зі звичайним шкільним днем, такої як допомога з домашніми завданнями та репетиторство;
2. Збагачене навчання, яке базується на проектах, є більш практичним та емпіричним, ніж звичайні класні заняття, таке як навчання через службу, і може бути узгоджене або відокремлене від шкільних програм;
3. Цілеспрямоване навчання, яке включає всі неакадемічні види діяльності, що сприяють розвитку соціальних та інших неакадемічних навичок, наприклад, через спорт [22, с. 3-4].

Водночас наголосимо, що в науковій літературі немає прямої відповіді на питання, що найкраще працює в позашкільних програмах. Відповідь залежить від того, чому програму було створено, наскільки розроблена програма відповідає потребам учасників, і наскільки програма демонструє позитивні результати під час оцінки на предмет ефективності [9, с. 54].

Відтак, на основі аналізу, синтезу й узагальнення існуючих даних щодо позашкільної діяльності та позашкільних програм у США, виокремимо три виміри у структурі позашкільних програм у США, а саме:

- 1) інфраструктура – ресурси програми, практика управління персоналом та адміністрування програми;
- 2) партнерство – співпраця зі школою, сім'ями та громадами;
- 3) програма/практика – якісні компоненти, стратегії та заходи програми [12].

Розглянемо докладніше запропоновані виміри позашкільних програм.

Інфраструктура. Загально визначеним є той факт, що надійна інфраструктура є ключем до успішного впровадження будь-якої якісної програми, включаючи ті, що відбуваються після школи. Основними елементами даного виміру є навчання персоналу/волонтерів; підтримка доцільного співвідношення дорослих та дітей; проведення постійного оцінювання та моніторингу прогресу та ефективності програми; підбір та утримання освіченого/кваліфікованого персоналу; забезпечення фізичної/психологічної безпеки учасників; підтримка здоров'я, у тому числі психічного, учасників; встановлення чітких цілей.

Зауважимо, що три із семи елементів інфраструктури, стосуються забезпечення персоналом програми, зокрема необхідності підтримки низького співвідношення дорослих до учасників, найму кваліфікованого персоналу та навчання персоналу й волонтерів роботі з учасниками програми.

Партнерство. Існує загальноприйнята думка щодо необхідності співпраці програм позашкільної освіти з громадами та сім'ями. Сім'ї розглядаються як потенційні волонтери для підтримки персоналу та допомоги у придбанні ресурсів, а також як важливі гравці в дорадчих радах зацікавлених сторін [9]. Без сумніву, участь членів сім'ї в плануванні та оцінці допомагає забезпечити відповідність програм потребам сімей та молоді [9]. Для сприяння впровадженню якісних програм слід також розвивати змістовні зв'язки та партнерські відносини з громадами. Це може бути залучення

громадських організацій як партнерів, таких як молодіжні групи, служби парків та відпочинку, а також правоохоронні органи для: по-перше, допомоги в залученні волонтерів; по-друге, використання їхніх приміщень або отримання інших видів матеріальної підтримки програм; та, по-третє, надання освітніх можливостей учасникам.

Цікавим моментом в організації партнерських відносин між позашкільними програмами та громадськістю в США є наявність дорадчих рад зацікавлених сторін.

Програма/практика. До даного виміру віднесено такі елементи позашкільних програм, як забезпечення гнучкості та реагування на потреби і дозрівання учасників та спільноти; встановлення/підтримка турботливих та взаємних стосунків між персоналом та учасниками; надання можливості права голосу та вибору; створення відповідної узгодженої структури для програми; розробка/використання у своїй діяльності матеріалів, які відповідають віковим потребам школярів. Тобто елементи останнього виміру стосуються, насамперед, клімату програми та необхідності реагувати на потреби учнівської молоді, яка бере участь у програмі. Необхідним є також забезпечення гнучкості в діяльності програми та можливості реагувати на часто мінливі потреби учасників програми. Однак ця гнучкість має бути збалансована певною послідовною структурою, включаючи матеріали та навчання персоналу, особливо якщо програма зосереджена на покращенні академічної успішності [9].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, результати аналізу показують, що наразі загальноприйнятого визначення поняття «позашкільна діяльність» не існує. На підставі узагальнення всіх існуючих визначень запропоновано власне.

Отже, на підставі викладеного вище можемо підсумувати, що учнівську молодь потрібно розглядати як партнерів у програмі, залучати до планування програми та надавати можливості брати на себе відповідальність за свій досвід участі в програмі. Їм слід надати низку змістовних можливостей для участі в програмі та громаді та відчуття своєї приналежності.

Водночас зауважимо, що дана наукова розвідка не вичерпує всіх аспектів проблеми, а на подальше вивчення пропонуємо визначення змістових засад виховання учнівської молоді в системі позашкільної освіти США.

Список використаних джерел

1. Ahadiat N. Smith K.J. A factor-analytic investigation of employee selection factors of significance to recruiters of entry-level accountants. *Issues in Accounting Education*. 1994. No 99(1). P. 59-79.
2. Barnett L. "Winners" and "losers": The effects of being allowed or denied entry into competitive extracurricular activities. *Journal of Leisure Research*. 2007. No 39. P. 316-341.
3. Brown B.K., Champion M.A. Biodata phenomenology: Recruiters' perceptions and use of biographical information in résumé screening. *Journal of Applied Psychology*. 1994. No 79. P. 897-908.
4. Brown E., McComb E., & Scott-Little C. *Expanded learning opportunities programs: A review of the research and evaluations on participant outcomes in school readiness and after-school programs*. Greensboro, NC: SERVE, 2003. URL: http://www.serve.org/_downloads/REL/ELO/AfterSchool.pdf
5. Champion M.A. Identification of variables most influential in determining interviewers' evaluations of applicants in a college placement center. *Psychological Reports*. 1978. No 42. P. 947-952.
6. Chia Y. M. Job offers of multi-national accounting firms: The effects of emotional intelligence, extra-curricular activities, and academic performance. *Accounting Education: An International Journal*. 2005. No 14(1). P. 75-93.
7. Clotfelder C. T. Who are the alumni donors? Giving by two generations of alumni from selective colleges. *Nonprofit Management and Leadership*. 2001. No 12(2). P. 119-138.
8. Cole M.S., Rubin R.S., Feild H.S., Giles W.F. Recruiters' perceptions and use of applicant résumé information: Screening the recent graduate. *Applied Psychology: An International Review*. 2007. No 56(2). P. 319-343
9. Fashola O. *Review of extended-day and after-school programs and their effectiveness*. Center for Research on the Education of Students Placed At Risk (CRESPAR). U.S. Department of Education, 1998. URL: <http://www.csos.jhu.edu/crespar/techreports/report24.pdf>
10. Fredricks J. A., Eccles J. S. Is extracurricular participation associated with beneficial outcomes: Concurrent and longitudinal relations? *Developmental Psychology*. 2006. No 42. P. 698-713.
11. Hall G., Yohalem N., Tolman J. & Wilson A. *How afterschool programs can most effectively promote positive youth development as a support to academic achievement: A report commissioned by the Boston after-school for all partnership*. National Institute on Out-of-School Time, Center for Research on Women at Wellesley Centers for Women, Wellesley College, 2003. URL: <http://www.niost.org/wcw3.pdf>
12. Hammond C., Reimer M. *Essential elements of quality afterschool programs*. Clemson, 2006. 73 p.
13. Hollister R. *The growth in after-school programs and their impact*. Developed for the Brookings Roundtable on Children. 2003. URL: <http://www.brook.edu/dybdocroot/views/papers/sawhill/20030225.pdf>
14. Kerr B.A., Colangelo N. The college plans of academically talented students. *Journal of Counseling & Development*. 1988. No 67(1). P. 42-48.
15. Keser F., Akar H. & Yildirim A. The role of extracurricular activities in active citizenship education. *Journal of Curriculum Studies*. 2011. No 43(6). P. 809-837.
16. Kinicki A.J., Lockwood C.A. The interview process: An examination of factors recruiters use in evaluating job applicants. *Journal of Vocational Behavior*. 1985. No 26. P. 117-125.

17. Mahoney J.L., Cairns B.D., Farmer T.W. Promoting interpersonal competence and educational success through extracurricular activity participation. *Journal of Educational Psychology*. 2003. No 95(2). P. 409-418.
18. Marsh H. W., Kleitman S. Extracurricular school activities: The good, the bad, and the nonlinear. *Harvard Educational Review*. 2002. No 72. P. 464-514.
19. McGaha V. & Fitzpatrick J. Employment, academic and extracurricular contributors to college aspirations. *Journal of College Admission*. 2010. No 207. P. 22-29.
20. Miller B. M. *Critical hours: Afterschool programs and educational success*. Quincy, MA: Nellie Mae Education Foundation, 2003. URL: <http://www.nmefdn.org/CriticalHours.htm>.
21. Nelson I. T., Venzryk V. P., Quirin J. J., Allen R. D. No, the sky is not falling: Evidence of accounting student characteristics at FSA schools, 1995-2000. *Issues in Accounting Education*. 2002. No 17(3). P. 269-287.
22. Noam G., Biancarosa G., Dechausay N. *Afterschool education: Approaches to an emerging field*. Cambridge, MA: Harvard Education Press, 2003.
23. *Office of Juvenile Justice & Delinquency Prevention (OJJDP). Model programs guide for afterschool /recreation*. 2005. URL: http://www.dsgonline.com/mpg2.5/afterschool_recreation_prevention.htm
24. Paquero A.A. Immigrant youth involvement in school-based extracurricular activities. *The Journal of Educational Research*. 2011. No 104. P. 19-27.
25. Raymond M.A., Carlson L., Hopkins C.D. Do perceptions of hiring criteria differ for sales managers and sales representatives? Implications for marketing education. *Journal of Marketing Education*. 2006. No 28(1). P. 43-55.
26. Rubin R. S., Bommer W. H., & Baldwin T. T. Using extracurricular activity as an indicator of interpersonal skill: Prudent evaluation or recruiting malpractice? *Human Resource Management*. 2002. No 41. P. 441- 454.
27. Rubin R.S., Bommer W.H., Baldwin T.T. Using extracurricular activity as an indicator of interpersonal skill: Prudent evaluation or recruiting malpractice? *Human Resource Management*. 2002. No 41. P. 441-454.
28. The Forum for Youth Investment (FYI). Out of-school research meets after-school policy. Washington, DC: The Forum for Youth Investment, Impact Strategies, Inc., 2002. URL: <http://www.forumfyi.org/files//ostpc1.pdf>

| Матеріал надійшов до редакції: 01.04.2025 р. | Прийнято до друку: 27.04.2025 р. | Опубліковано: 30.05.2025 р. |

